

FUEN · FUEV
Federalistiska unija europskih
narodnih skupin
Föderalistische Union
Europäischer Volksgruppen

Česká menšina
v Chorvatsku
Tschechische Minderheit
in Kroatien

DOMOWINA
Zwiazk Łužiskich Serbow z.t.
Zwězk Łužyskich Serbow z.t.
Bund Lausitzer Sorben e.V.

XIV. FUEN-Seminar słowjanskich narodnych skupinow a mjeńšinow

FUEN-Seminar
slovanských národnostních
menšín

FUEV-Seminar
slawischer Volksgruppen
und Minderheiten

FUEN-Seminar
of the Slavic national groups
and minorities

„Narodne mjeńšiny w medijach wjetšiny“

„Národnostní menšiny a média“

**„Die nationalen Minderheiten
in den Medien der
Mehrheitsbevölkerung“**

**„Minorities in media
of the majority“**

**14. - 17. 10. 2010 u Čechů v Daruvaru - Chorvatsko/
pola Čechow w Daruvaru - Chorwatska/ bei den Tschechen in Kroatien**

Wobdźělnicy seminara. - Učásťniki na seminaře. - Teilnehmer des Seminars. - Participants of the seminar.

Wobsah/ Inhalt

Program (český/hrvatski)	3
Programm (deutsch/english)	4
Powitanje a zahajenski referat „Česká menšina v Chorvatsku“ (český) <i>Zdenka Čuhnil, Hrvatski sabor, Klub narodnih manjina Čeha i Slovaka v Hrvatsku</i>	5
„Česke radio v Daruvaru“ (hrvatski) <i>Zdenka Zvonárková, direktorica Radio Daruvar, česka redakcija</i>	8
„Informování a vydavatelská činnost české menšiny v Chorvatsku“ (český) <i>Libuše Straniková, ředitelka a hlavní redaktorka NVI Jednota</i>	10
„Média a národnostné menšiny na Slovensku“ (český) <i>Ing. Pavel Doležal, predseda Česky spolek na Slovensku</i>	12
„The Media of the Slovene minority in Italy (english) <i>Bojan Brezigar, žurnalist/Journalist</i>	13
„Media mniejszości ukraińskiej na Podlasiu w mediach większości“ (po polsku) „Die Medien der ukrainischen Minderheit in den Medien der Mehrheit in der Region Podlaskie“ <i>Roman Czerski, člen předsydstwa Związek Ukraińców Podlasia</i>	14
„Condition of mass media in Estonia“ (english) „Zur Situation der Printmedien in Estland im Zusammenhang mit der russischen Minderheit“ (deutsch) <i>Marina Kenigsberg, Union of Slavonic educational and charitable societies in Estonia</i>	16
„Narodne mjeńšiny w medijach wjetšiny“ (hornjoserbsce) <i>Bjarnat Cyž, jednaćel Domowiny - Zwjazka Łužiskich Serbow z.t./ Geschäftsführer der Domowina - Bund Lausitzer Sorben e.V.</i>	20
Medijowe wozjewjenja/ Pressespiegel/ Press releases	22
Fotowa dokumentacija/ Fotodokumentation/ Foto-documentation	26
Lisćina wobdźělnikow/ Teilnehmerliste/ List of participants	32

**XIV. seminář slovanských národnostních menšin
od 14. do 17. října 2010 u Čechů v Daruvaru – Chorvatsko
Téma: Národnostní menšiny a média**

Čtvrtek, 14. října	setkání
Pátek, 15. října	
9.00 - 11.00 hod.	návštěva českých institucí - výstavy dokumentů a fotografií mateřské školky, školy, vydavatelství Jednota a Svazu Čechů
11.00 - 12.30 hod.	přijetí u starosty a prohlídka města
12.30 - 14.00 hod.	oběd v restauraci
14.15 - 18.00 hod.	seminář „Národnostní menšiny a média“ v Českém domě
19.00 hod.	večeře v Českém domě,
20.00 hod.	kulturně-umělecký program místních Čechů
Sobota, 16. října	
8.00 hod.	snídaně
9.00 hod.	prohlídka osad Ivanovo Selo a Končenice
13.00 hod.	oběd ve Vinařství Lotada Daruvar
15.00 hod.	prohlídka měst Lipik a Pakrac
19.00 hod.	přehlídka pěveckých skupin Svazu Čechů v Prekopakře
21.00 hod.	večeře a zábava
Neděle 17. října	
8.00 hod.	snídaně a odjezd

**XIV. seminar slavenskih nacionalnih manjina
od 14. do 17. listopad 2010. kod Čeha u Daruvaru – Hrvatska
TEMA: Nacionalne manjine i medii**

Petak - 15. listopad	
9.00 - 11.00 sati	posjeta češkim institucijama - izložba dokumenata i fotografija, dječjem vrtiću školi, izdavačka kuća Jednota i Savezu Čeha
11.00 - 12.30 sati	prijem kod gradonačelnika i obilazak grada
12.30 - 14.00 sati	ručak u restoranu
14.15 - 18.00 sati	seminar „Nacionalne manjine i medii“ u Češkom domu
19.00 sati	večera u Češkom domu,
20.00 sati	kulturno-umjetnički program lokalnih Čeha
Subota - 16. listopad	
9.00sati	obilazak naselja Ivanovo Selo i Končanica
13.00 sati	ručak u Vinariji Lotada Daruvar
15.00 sati	obilazak Lipika i Pakraca
19.00 sati	Smotra pjevačkih skupina Saveza Čeha u Prekopakri
21.00 sati	Večera i zabava
Nedjelja 17. listopad	
8.00 sati	doručak u hotelu i odlazak

**XIV. Seminar slawischer Minderheiten vom 14. bis 17. Oktober 2010
bei der tschechischen Minderheit in Daruvar/Kroatien zum Thema
„Die nationalen Minderheiten in den Medien der Mehrheitsbevölkerung“**

Donnerstag, 14. Oktober	Ankunft
Freitag - 15. Oktober	Frühstück
9.00 - 11.00 Uhr	Besuch tschechischer Institutionen – Ausstellung, Kindergärten, Schule, Verlag Jednota, und des tschechischen Verbandes
11.00 - 12.30 Uhr	Empfang beim Bürgermeister und Stadtbesichtigung
12.30 - 14.00 Uhr	Mittagessen im Restaurant
14.15 - 18.00 Uhr	Seminar „Die nationalen Minderheiten in den Medien der Mehrheitsbevölkerung“ im Tschechische House
19.00 Uhr	Abendessen im Tschechischen Haus
20.00 Uhr	Kultur-künstlerisches Programm der tschechischen Gastgeber
Samstag - 16. Oktober	Frühstück
9.00 Uhr	Besuch Siedlung Ivanovo Selo und Končanica
13.00 Uhr	Mittagessen in der Weingaststätte Lotada Daruvar
15.00 Uhr	Besuch Lipiku und Pakrace
19.00 Uhr	Programm der Gesangsgruppen des Svazu Čechů in Prekopakra
21.00 Uhr	Abendessen und Unterhaltung
Sonntag 17. Oktober	Frühstück und Abreise

**XIV. Seminar of the Slavic ethnic groups and minorities
from 14. to 17. 10. 2010 at the Czechs in Daruvar/Croatia
Subject: National minorities and media**

Thursday - 14. october	arrival
Friday - 15. october	breakfast
9.00 - 11.00 h	visit of the czech institutions – exposition of documents and photographs, kindergarten, school, publishing house Jednota and Savez Čeha (Union of the Czechs)
11.00 - 12.30 h	reception at the mayor and tour of Daruvar
12.30 - 14.00 h	lunch at restaurant TERASA
14.15 - 18.00 h	seminar „National minorities and media“ - Češki dom
19.00 h	supper - Češki dom,
20.00 h	cultural program of the local Czechs
Saturday - 16. october	breakfast
9.00 h	tour of the villages Ivanovo Selo and Končanica
13.00 h	lunch – Wine-selling Lotada Daruvar
15.00 h	tour of Lipik and Pakrac
19.00 h	Festival of the czech singing choirs in Prekopakra
21.00 h	supper and entertainment
Sunday 17. october	breakfast and individual departures

Zdenka Čuhnil, zastupnica češke i slovačke manjine, Hrvatski sabor/Croatian Parliament

Česká menšina v Chorvatsku

Počátky české komunity v Chorvatsku jsou spojeny s vyhnáním Turků a vytvořením nové Slavonské hranice podél Sávy a Dunaje. Stěhování Čechů do Chorvatska trvalo téměř 150 let. Zpočátku (18. st.) probíhalo jednotlivě (dělníci sklářských a jiných manufaktur, řemeslníci, duchovní, vojáci, učitelé, úředníci, lesníci aj.) a pak v několika vlnách většinou zemědělci. Hluboké lesy, močály a neobdělávaná půda vyžadovaly pilné ruce - tu byli vítáni pracovití a disciplinovaní Češi. Kolonisty láká různými výhodami i šlechta. Hrabě Izidor Janković (1789-1857) a později jeho syn Julius usazují Čechy na Daruvarsku (v Končenicích a Brestově již kolem roku 1826; zakládá se český Lipovec). Rodina Erdödy zve Čechy do okolí Kutiny. V Dolních zemi, jak se nazývali jižní částí Rakous-

ké monarchie, přistěhovalci chléb našli, ale kulturu po které toužili si museli vytvořit sami.

Nejstarší České besedy vznikají ve městech (Záhřeb 1874, Dubrovník 1899), na venkově před 1. světovou válkou jen ojediněle - v roce 1907 v Daruvaru a Prekopakře. Ve 20. letech však byla založena celá řada Českých besed na Daruvarsku - Brestov, Dežanovec, Dolany, Velké Zdenice, Hercegovac, Horní Daruvar, Holubňák, Hrubečné Pole, Končenicice, ale i v Karlovci, Kaptole, Ludině, Lipovlanech, Mezurači, Hradišče, Osijeku, Virovitiči, Pule či Varaždinu.

Před rokem 1941, kdy byla jejich činnost zakázána, pracovalo v Chorvatsku 65 českých spolků. Hrál se divadla, konaly se přednášky a oslavy různých památných dnů, pracovaly knihovny, pěstovaly se české lidové zvyky, tance a písně, při některých byly i hudby. Mnohé si ihned vytkly cíl nejdůležitější - založení české školy.

Krajanské spolky obnovují svou činnost již koncem roku 1944, mnohé se však již nikdy nevzkřísily, zejména když při reemigraci odešla do Čech celá řada vynikajících krajanů. V dalších letech aktivně pracuje asi 20 Českých besed. Po domovinské válce (1991-1995) došlo k značnému oživení krajanských spolků.

Československý svaz je předchůdce svazu Čechů v RCH. Na prvním kongresu Čechoslováků v Osijeku založili 29. června 1921 zástupci 36 slovenských a českých spolků Československý svaz v Království SHS (Jugoslávii), který zastupoval „československou“ menšinu až do roku 1941. První jeho sídlo bylo v Novém Sadu. Od roku 1931 působí všechna tělesa Svazu - Matice školská, Osvětový a hospodářský odbor, Matice amatérského divadla aj. v Záhřebu ale již v roce 1941 není stopy ani po Svazu ani po českých spolcích.

V roce 1975 ke změně názvu na Svaz Čechů a

Slováků v SR Chorvatsku. V roce 1993 schválila valná hromada nový statut a s ním i nový název Svaz Čechů v Republice Chorvatsko, protože se slovenské spolky v roce 1992 oddělily a vytvořily si Matici slovenskou, později Svaz Slováků v Našicích.

Schválením menšinových zákonů 2000-2002 roku, v novém demokratickém Chorvatsku, Svaz existuje jako střešní sdružení besed i dále zaměřen na pěstování a rozvíjení vlastní kultury, mateřského jazyka a uchování národní identity.

Čeští přistěhovalci si do své nové vlasti přinesli zálibu v ochotnickém divadelnictví.

V Záhřebu začíná s českým divadlem J. V. Frič v roce 1874, a na krajanském venkově bylo první české divadelní představení sehráno v roce 1890 v Lipovci. Divadla se na vesnicích hrála většinou už před založením krajanských spolků.

Ochotnická představení měla rozhodující úlohu pro udržení českého jazyka a posilování vlasteneckého citění.

Ochotnictví bylo základní činností většiny krajanských spolků a ze vstupného se pak přispívalo například i na chod krajanských škol nebo na výstavbu spolkových domů. Nezapomíná se ani na loutkové divadlo. České divadlo hrají hasiči, sportovní mládež apod. Podobný osud mají i krajanské dechovky.

První byla zřejmě založena v roce 1886 hudebníky z Malých a Velkých Zdenců. Před první světovou válkou měly vlastní krajanskou kapelu několik besed. Byly to dechovky nejen besední, ale i hasičské, sokolské aj.

Po první přehlídce dechovek 22. 05. 1982 ve

Velkých Zdencích (3 zúčastněné hudby) následují další přehlídky. Kapelníci jsou vysíláni na semináře a zajišťuje se pomoc odborníka.

Původní krajanská píseň, méně již tanec, neoficiálně žila mezi lidem, jak dokázal etnografický průzkum v 60. letech a sběratelská práce M. Císaře. Krajanské taneční skupiny většinou pracují jen nárazově, nacvičují tradiční repertoár na dožínky a jiné manifestace. Kulturní rada pořádá pěvecké festivaly a folklorní přehlídky. Ke kvalitativní změně dochází v polovině 70. letech díky odbornému příspěví českých choreografů. Repertoár byl výrazně osvěžen, pozornost se začala věnovat i krojům a hudebnímu doprovodu, soubory začaly pracovat soustavně.

Folklorní skupiny jsou dnes ve všech krajanských spolkách.

Prvořadým úkolem krajanských spolků byla česká škola. V letech 1922 až 1936 vznikla v Chorvatsku síť českých škol různého profilu. Silné krajanské spolky zakládají soukromé školy. Československo zasilá učitele a pomůcky, ostatní Beseda zajišťuje sama. Na podnět MŠ začala v roce 1926 pracovat v Daruvaru česká mateřská školka. V roce 1927 začala pracovat ve Velkých Zdencích Prokúpkova odborná hospodářská škola a v letech 1930-1941 působí v Daruvaru. V době největšího rozkvětu působilo v Chorvatsku 22 českých škol různého profilu, avšak v roce 1941 byly všechny zakázány. České školy se začaly obnovovat již v září 1944, o rok později pracuje 16 státních českých škol a v Záhřebu doplňovací.

Dnes pracují dvě české základní školy Jana Amose Komenského v Daruvaru a Josefa Růžičky. Čeština

a česká kultura se ve školním roce 2007/2008 vyučuje v 20 škol. České mateřské školy pracují v Daruvaru (Ferda Mravenec) a v Končenicích.

Daruvarské gymnázium má od svého založení (1954) české oddělení (s přestávkami).

Jednota vydává učebnice pro menšinové školy, při Svazu pracuje rada pro školní otázky (1974), tradičně se koná Naše jaro (1952) a přehlídka české dětské písně v Končenicích (1972).

První a jediné české noviny na Balkáně, jak se uvádí v podtitulku Českého listu, začaly vycházet v Záhřebu 15. června 1911.

16. 3. 1946, vyšlo v Daruvaru první číslo Jednoty, který vychází podnes jako týdeník. O tisku více v letošní tematice semináře.

Dožínky jsou nejstarší a největší národopisnou slavností české menšiny v Chorvatsku. Zda byly jako původní lidový zvyk přineseny ze staré vlasti, nevíme.

První dožínky se konaly 9. a 10. srpna 1925 v Daruvaru ve snaze obnovit u našeho venkovského lidu lidové kroje a zvyky. Od roku 1935 dožínky organizuje mládež sdružená v Besídkách venkovského dorostu vždy v jiné krajské osadě.

Po II. světové válce se 5. srpna 1945 koná v Daruvaru velká manifestace Čechů z celého státu a již v následujícím roce se 31. srpna a 1. září 1946 pořádají v Daruvaru první poválečné dožínky. Stávají se celomenšinovou každoroční manifestační záležitostí v organizaci Svazu s politickými prvky.

Od konce 70. let se konají dožínky jednou za dva roky a střídaly se s folklorní přehlídkou – Vonička. Mají ustálený ráz: v sobotu se koná vernisáž výstavy dokumentů nebo děl krajských výtvarníků a dožínková akademie v režii pořadající osady; v neděli dopoledne prochází osadou velkolepý průvod krojovaných skupin a alegorických vozů znázorňujících zemědělské práce od setí po pečení chleba a českých buchet a v odpoledních

hodinách několikahodinový kulturně umělecký program všech krajských spolků a jejich hostů.

Dnes jsou práva národnostních menšin, a tím i české menšiny, regulovaná několika zákony:

1. Ústavním zákonem o právech národnostních menšin
2. Zákonem o použití jazyka a písma národnostních menšin v RCH
3. Zákonem o výchově a vzdělávání v jazyku a písmu národnostních menšin

Od 1993. roku česká a slovenská menšina volí společného poslance do parlamentu Chorvatské Republiky, což je regulováno Ústavním zákonem o právech národnostních menšin.

Ústavní zákon o právech národnostních menšin stejně tak reguluje právo na menšinovou samosprávu, aby menšina volila rady a představitele v lokální a regionální samosprávě.

Česka menšina má rady na území čtyřech županií, šest měst a tři obce. Představitelé české menšiny jsou na území čtyř županie, tři města a tři obce.

Předsedové rad a představitele, dohromady tvoří těleso Koordinace rad a představitelů české národnostní menšiny v Republice Chorvatsko, která byla jeden z organizátorů letošního FUEN semináře v Daruvaru, spolu ze Svazem Lužických Srbů Domowina.

Zákon o použití jazyka a písma národnostních menšin v RCH, dává právo menšinám, mezi ostatním, na služební použití menšinového jazyka. Česka menšina toto právo využila na území obce Končenicice a města Daruvar, kde se požívají dvojjazyční názvy osad a institucí.

Česká menšina v Chorvatsku dostává finanční prostředky pro svou práci z chorvatského státního rozpočtu prostřednictvím Rady pro národnostní menšiny Republiky Chorvatsko, dále z regionálních a lokálních samospráv a z České republiky.

Zdenka Zvonárková, direktorica Radio Daruvar, Česka redakcija

Česke radio v Daruvaru

Poštovani! Osobito mi je zadovoljstvo što vas danas mogu pozdraviti u ime najstarije radijske postaje na području BBŽ, Radio Daruvara koja od prvog dana emitiranja radijskog programa na 91,5 megaherca emitira svakodnevno emitira program za češku nacionalnu manjinu.

Dozvolite mi prisjetiti vas na poticajna medijska prava za manjine. No osim Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i posebni medijski zakoni (Zakon o medijima, Zakon o HRT te Zakona o elektroničkim medijima) također ističu obveze javnih medija prema manjinama odnosno posebna prava nacionalnih manjina na pristup medijima! Zakon o medijima propisuje ostvarivanje prava na javno informiranje i na obavještenost pripadnika nacionalnih manjina, informiranje javnosti o nacionalnim manjinama, i pitanjima ostvarivanja manjinskih prava te poticanje tolerancije i kulture dijaloga. Člankom 5. Zakona o medijima također je predviđena potpora za poticanje proizvodnje i objavljivanje programskih sadržaja medija, koji se odnose na ostvarivanje prava na javno informiranje i na obavještenost pripadnika nacionalnih manjina u RH te pokretanje novih tiskanih medija, osobito

lokalno neprofitnih medija te medija manjinskih udruga. Najznačajniji i najutjecajniji medij svakako je javna Hrvatska radio televizija koja ima obvezu proizvoditi ili objavljivati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina (Zakon o HRT, članak 5) a prema istom zakonu Vlada RH i HRT ugovorom trebaju urediti međusobna prava i obveze glede emisije namijenjenih informiranju pripadnika nacionalnih manjina.

O televiziji kao elektroničkom mediju neću govoriti već samo o radiju na lokalnoj razini. Zakon o elektroničkim medijima ističe da programski sadržaji radija trebaju promicati razumijevanje za pripadnike nacionalnih manjina, članak 12.

Za medijska prava nacionalnih manjina posebno je važan Zakon o elektroničkim medijima kojim je osnovan Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Prema pravilima Fonda u koji se izdvaja 3 posto sredstava pretplate HRT sredstvima Fonda se potiče proizvodnja i objavljivanje programskih sadržaja elektroničkih medija na regionalnoj i lokalnoj razini koji su od javnog interesa a to se u jednom dijelu odnosi i na nacionalne manjine. Informiraju pripadnika manjina doprinosi i Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina te Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima.

A pravo na informiranje manjina na njihovim jezicima sadržano je u posebnim sporazumima koje je država Hrvatska potpisala sa Češkom, Srbijom, Italijom, Crnom Gorom i Mađarskom. To bi trebao biti onaj međunarodni okvir da mediji bez obzira na razinu (lokalnu ili državnu) proizvode posebne programe na jezicima nacionalnih manjina kojima se treba poticati i unapređivati razvoj, kulturu, vjeru i druga obilježja nacionalnih manjina.

Ti programi prema već spomenutim okvirima trebaju pripadnike manjine upoznati s radom i zadaćama njihovih vijeća i legitimnim predstavnicima nacionalnih manjina. Ujedno ova normativna regulativa omogućava da udruge i institucije nacionalnih manjina sudjeluju u stvaranju programa namijenjenih manjinama te da se u državnom proračunu i proračunima jedinica lokalne i regionalne samouprave osiguraju sredstva za sufinanciranje radijskih programa.

Unatoč ovoj zakonskoj regulativi odnos medija i manjina čini se da je jedan od najproblematičnijih područja manjinske politike. O tome bi možda više trebali govoriti kolege s javne televizije i radija ja ću ovoga puta spomenuti informiranje na jezicima nacionalnih manjina na regionalnoj i lokalnoj razini, odnosno u Radio Daruvaru koje se emitira zahvaljujući velikom entuzijazmu svih zaposlenih u ovom mediju. Drugim riječima financiranje manjinskog programa još uvijek nije riješeno.

Radio Daruvar emisije na češkom jeziku financira iz vlastite promidžbe odnosno marketinga na štetu svih ostalih programa na hrvatskom jezičnom području. Sredstva iz Fonda za razvoj pluralizma i raznovrsnost elektroničkih medija nisu dovoljna za proizvodnju programa za pripadnike nacionalne manjine, po meni nisu ni transparentno objavljena i opravdana a lokalna i regionalna uprava i samouprava nema posebnu stavku u proračunu namijenjenu informiranju manjine na jezicima nacionalnih manjina.

Obzirom na situaciju u kojoj se nalazi elektronički medij- imenom Radio Daruvar, bit ćemo prisiljeni vrlo skoro ugaziti ovaj program odnosno njegovu proizvodnju kao što smo to nedavno učinili sa proizvodnjom emisija za pripadnike srpske nacionalne odnosno mađarske nacionalne manjine u Daruvaru. Drugim riječima pristup manjina ovom mediju omogućit će novčana sredstva, nažalost, bez kojih je danas ne moguće zamisliti proizvodnju niti jednog programa na radiju pa i manjinskog. Bez obzira na veliko nezadovoljstvo krovne institucije nacio-

nalnih manjina u Hrvatskoj - Savjeta za nacionalne manjine u vezi pristupa nacionalnim manjinama medijima i to na svim razinama pa i na lokalnoj, na žalost moram zaključiti da je Radio Daruvar jedinstveni u Hrvatskoj pa i u Europi koji je proizvodio radijske programe na jezicima nacionalnih manjina bez pomoći države i lokalne i regionalne uprave i samouprave. Više ne može.

Libuše Stranikova, ředitelka a hlavní redaktorka NVI Jednota

Informování a vydavatelská činnost české menšiny v Chorvatsku

Česká menšina žije v Chorvatsku více než dvě stě let. Téměř sto let má také svá tištěná média, ačkoliv zpočátku nešlo ani o soustavné informování v češtině, ani o příliš úspěšné pokusy vydávat noviny. Přesto lze konstatovat, že vedle italské menšiny má česká komunita v Chorvatsku nejstarší menšinové noviny. Český tisk zde vznikl dříve než české školy a měl velký podíl na zakládání a rozvíjení menšinového školství i krajanického kulturního života.

První noviny v českém jazyce začaly vycházet v Záhřebu už v roce 1911, ale cestu ke čtenářům na krajanickém venkově, a tam žilo nejvíce Čechů, našel až v roce 1922 týdeník Jugoslávští Čechoslováci, který až do jejich zastavení v roce 1941 pravidelně vycházel v Daruvaru. I během druhé světové války se v partyzánských jednotkách tiskly ilegální české kapesní noviny.

Na tradici Jugoslávských Čechoslováků navázal v roce 1946 týdeník Jednota jako informační orgán tehdejšího Československého svazu. V roce 1965 vznikla samostatná Novinově vydavatelská instituce Jednota, která kromě stejnojmenného týdeníku vydává řadu dalších publikací...

Koncepce Jednoty vychází z potřeby informovat o činnosti Svazu Čechů, krajanických škol a spolků, v novější době i o činnosti českých rad, ale i o životě

obyčejných lidí, krajanů. Je nutné připomenout, že krajanické hnutí prožívá po válce v devadesátých letech tak silnou obrodu, že stránky Jednoty často nestačí na to, abychom všem aktivitám krajanů věnovali dostatečnou pozornost. Zároveň se Jednota snaží nabídnout čtenářům různorodou škálu témat, protože je v mnoha případech jediným českým tiskem, který se krajanům v Chorvatsku dostává do rukou. Poněvadž našim čtenářům nejsou běžně dostupné informace o událostech v České republice, využívá Jednota také zpráv z internetového portálu Radia Prahy.

Součástí Jednoty je literární příloha Studnice, která od roku 1961 dvakrát do roka dává možnost krajanickým autorům publikovat své básnické pokusy. Měsíčník Dětský koutek vychází od svého založení v roce 1928. Zpočátku to byla příloha pro děti v týdeníku Jugoslávští Čechoslováci, ale vzhledem k tomu, že ve dvacátých letech minulého století v Chorvatsku vznikaly české školy jako houby po dešti, dostalo se Dětskému koutku zvláštního úkolu – stal se náhradní, a dlouho vlastně jedinou, čítankou. Právě v něm mnozí krajanští autoři začínali publikovat.

Není bez zajímavosti, že česky psaný Dětský koutek je nejstarším časopisem pro děti v Chorvatsku. Díky tomu, že Ministerstvo vědy a osvěty RCh uznalo Koutek jako učební pomůcku, dostávají ho už pátým rokem zadarmo všichni žáci, kteří se učí češtinu.

Český lidový kalendář vychází pravidelně od roku 1953. Jeho specifikem je přehled činnosti Svazu a všech spolků a škol. Kalendář tak slouží jako kronika krajanického života a bohatý zdroj informací. Ve sborníku Přehled kulturních, historických, literárních a školních otázek, který vychází od roku 1962, se uveřejňují studie související s krajanickým životem a vzájemnými česko-chorvatskými vztahy. Kromě těchto pravidelných tiskovin, které jsou

přímo financovány Radou pro národnostní menšiny RCH, vydává Jednota několik edicí: v Knihovně krajské tvorby vyšlo ?? titulů včetně antologie Domov má jméno Daruvar, která podrobně mapuje minulost i přítomnost krajské literární tvorby. Knihovnička Jaro obsahuje bohatě ilustrované texty pro děti. Početné jsou různé historické a etnografické studie, které se zařazují do edice Svědectví. Před několika lety byla založena edice vzpomínkových textů, a

kdysi se vydávaly také původní divadelní hry. Zvláštní kapitolou vydavatelské činnosti jsou učebnice pro české školy, které plně financuje Ministerstvo vědy a vzdělávání RCH. V NVI Jednota byly ve spolupráci s učiteli připraveny učebnice češtiny pro všechny ročníky základní školy a teď se připravují také učebnice pro fakultativní výuku, tedy pro model C. Jednota se podílela také na přípravě překladů chorvatských učebnic, těch je v současné době kolem třiceti.

Všechny tyto úkoly Novinově vydavatelská instituce Jednota plní díky určitému počtu profesionálních novinářů a řadě dopisovatelů a spolupracovníků. Pro tuto po léta osvědčenou koncepci není vždy jednoduché sehnat finance. Rada pro menšiny RCH financuje informační a vydavatelskou činnost ze 70%, kdežto 30 % je nutné zajistit z předplatného, z reklam či jiných zdrojů. Omezený náklad a český jazyk nejsou však pro větší sponzory a donátory příliš atraktivní.

Během let si Jednota vybuodovala rozsáhlou čtenářskou síť. Ta se bohužel v důsledku postupující asimilace sice pomalu, ale jistě zmenšuje. Před asi pětadvaceti lety byl náklad Jednoty 3000, nyní se stabilně pohybuje kolem 1500 výtisků, které se distribuují převážně na adresy stálých předplatitelů. Potřeba odebírat krajský tisk se ve většině případů dědí z generace na generaci, a čtenáři Jednoty jsou se svými krajskými novinami citově velmi spjatí. Právě díky tomu se Jednota dostává za čtenáři, kteří reemigrovali do České republiky anebo se za lepším životem odebrali do Německa, Austrálie, Kanady a jiných zemí. Je ale možné předpokládat, že jejich potomci už o ni nebudou mít zájem. V letech 1966 až 1969 byla Jednota vítaným tiskem i v Československu, protože z

jiného zorného úhlu sledovala tamní události. Díky tomu její náklad dosahoval téměř 9 000 výtisků, z čehož 6000 odcházelo do Československa. S tímto již nelze počítat, a proto musí Jednota veškerou svou pozornost věnovat čtenářům, žijícím v Chorvatsku. Nynějších 1300 abonentů je odraz reálné situace, kdy v Chorvatsku počet Čechů z předválečných až 30 tisíc klesl na pouhých 10 tisíc, z nichž mnozí, zejména příslušníci mladší generace, už mají problémy s porozuměním česky psanému textu. Je dost pravděpodobné, že se tato situace bude zhoršovat, a je třeba se na ni připravit. To je pravděpodobně důvod, proč se mnohé menšinové informační prostředky ve světě i v Chorvatsku přiklánějí k většinovému jazyku nebo k dvojjazyčnosti, ale o tom v případě Jednoty zatím není třeba uvažovat.

Příští rok bude jubilejní: 65. výročí vycházení Jednoty a 100 let českého tisku v Chorvatsku. Před časem Jednota organizovala kulatý stůl o menšinovém tisku, kde se ukázalo, že i redakce jiných menšinových časopisů mají podobné problémy. Jedním z nich je malý náklad, zapříčiněný jazykem omezenou čtenářskou obcí, druhým je upadání úrovně znalosti jazyka, zaviněné nedostatečným stykem s živým jazykem.

Jaké jsou perspektivy Jednoty a krajského tisku v Chorvatsku? Vydavatelství menšin je zatím ještě stále relativně dobře financováno státem, na rozdíl od elektronických médií. NVI Jednota spravuje také své webové stránky na adrese www.jednota.hr, na ty však nebyly získány žádné finanční prostředky. Jinou kapitolou je informování většinových médií o životě menšiny. Národní tiskoviny ani elektronická média o životě menšiny nejeví zájem. Když ano, pak jde většinou o negativní příklady nebo o senzace.

Ing. Pavel Doležal, predseda Česky spolek na Slovensku

Média a národnostné menšiny na Slovensku

Ministerstvo kultury Slovenské republiky prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov a elektronických médií informuje verejnosť doma a v zahraničí o podmínkach rozvoje kultury príslušníkov národnostných menšín, jejich identity a mateřské řeči.

Já jsem člen Rady vlády SR pro národnostní menšiny a etnické skupiny, kde pravidelně projednáváme informace o vysílání Slovenské televize / STV / a Slovenského rozhlasu / SRO / pro jednotlivé národnostní menšiny. Na Slovensku je 13 národnostních menšin.

Největší národnostní menšina / maďarská / má své pravidelné spravodajské vysílání v STV. Pro ostatní národnostní menšiny jsou vysílány souhrnné správy v jednom spravodajství / 5 min jednou týdně /. Dále je vysílán pro každou menšinu samostatný půlhodinový magazín, který pro českou menšinu vychází jednou za 2 měsíce. V tomto magazínu by měl být zachycen život české menšiny, práce jejich spolků a informovanost o činnosti spolků, tak, aby se mohla naše menšina prezentovat nejen doma, ale i v zahraničí. Bohužel ne vždy je tomu tak. Právě v této oblasti musíme zlepšit svou prezentaci, samozřejmě ve spolupráci s STV.

V Slovenském rozhlasu je obdobná situace jako v STV. Také zde má samostatné vysílání každá národnostní menšina. Naše česká menšina má vyhrazený 20 minutový blok, který se vysílá jednou za měsíc. Na tvorbě tohoto vysílání spolupracuje náš zástupce. S tímto vysíláním jsme vcelku spokojeni. Problém je však s tím, že musíme sami vyhledávat témy a dávat návrhy na vysílání, což se nám vždy vydaří.

Závěrem můžu konstatovat, že vysílání pro menšiny je vcelku dobré, není však zpracována kompletní koncepce vysílání jak v STV, tak i v SRO. Doufám, že se nám v spolupráci s ostatními menšinami na Slovensku a se státními institucemi v SR tuto problematiku co nejdříve dořeší. Děkuji za pozornost.

Bojan Brezigar, žurnalist, Slovenci u Itaji

The Media of the Slovene minority in Italy

Slovene minority in Italy enjoys good media coverage. Probably the Slovenes are among the best protected minorities as regards media coverage in Europe. They have public radio and television service as well as a daily newspaper, they can receive radio and TV programmes in Slovene language from the republic of Slovenia and they have some other media, weekly and monthly papers to cover almost all the needs of minority.

The public radio service was established at the end of WWII by the British and American military forces which occupied the city of Trieste. In 1954 when due to the London Memorandum Trieste passed under administration of Italy Italian government agreed on keeping the Slovene radio programme, which was later on included in the public broadcaster RAI. In 1995 television programme in Slovene started as well. Nowadays there are 12 hours daily of Slovene radio programme, including news, cultural programmes, music, drama, programmes for schools and children and programmes in Slovene dialect spoken in certain mountain areas in Province of Udine. Almost all the area settled by Slovenes had been covered with radio signal.

The television programmes are limited to short cartoon or children programme and news, approx. half an hour daily, and two more longer evening programmes, mainly own productions, on Thursday and Saturday. On Monday some additional sport news are added. The television programme covers only part of the area settled by Slovenes but it is expected that with the digitalisation, planned for the end of 2010, the problem will be solved.

Both radio and television programmes have been covered with special fund of the Prime minister's office, delivered to the RAI through specific convention. The convention has to be renewed every three years and there have never been substantial problems related to it so far.

The history of the daily newspaper, *Primorski dnevnik*, is completely different. Slovenes in Trieste have as long lasting tradition related to daily newspapers. The first daily, *Edinost*, was established already in 19th century and had been published regularly until 1928 when the fascist regime abolished all the press in Slovene language. During the WWII Slovene partisans in the woods not far from Trieste started publishing a small daily newspaper, *Partizanski dnevnik* (Partisans' daily) which after the end of the war moved to Trieste and changed

the name into *Primorski dnevnik* (Newspaper of the littoral area). At that time the newspaper was close to Tito's Yugoslavia Communist regime and pleaded for annexation of Trieste to Yugoslavia. I will omit the almost 50 years' evolution which led in the year 1992 to a renewed newspaper, reflecting just interests of Slovene minority in Italy and not linked any more to any specific political option. Nowadays the newspaper is supported by the Italian government which covers more than a half of its budget; the rest has been covered by subscriptions, sales and advertising. The circulation is about 10,000 copies which means that the newspaper is nowadays present in almost all Slovene families in the Provinces of Trieste and Gorizia.

In the Province of Udine the situation is different due to the fact that the first Slovene school was established just 20 years ago and most of the people who speak Slovene at home are not able to write and to read the language. For this group two weekly newspapers are published, *Dom* and *Novi Matajur*. They contain local news, partly in Slovene, partly in local dialect and partly in Italian, facilitating in such way the approaching of the people to Slovene language.

In Gorizia is published the weekly *Novi glas*. There are two monthly magazines for children, *Galeb* and *Pastirček*, and a cultural monthly magazine *Mladika* which complete the media coverage of the Slovene minority in Italy.

Roman Czernski, Związek Ukraińców Podlasia

Media mniejszości ukraińskiej na Podlasiu w mediach większości

Mniejszość ukraińska na Podlasiu funkcjonuje oczywiście w mediach większości. Są to programy w Telewizji Polskiej oddział Białystok, oraz audycje w Polskim Radio Białystok. Czas antenowy udostępniony jest na podstawie ustawy o mniejszościach. Precyzyjne ustalanie ilości minut emisji w miesiącu uzależnione jest od liczebności mniejszości i ich potrzeb. Np. Białorusini mają więcej czasu antenowego niż Ukraińcy bo są liczniejsi. Rosjanie mniej od Ukraińców i Białorusinów bo są mniej liczni. Często o mniejszościach mówi się w mediach większości ze względu na szczególne okazje lub po prostu ciekawy temat.

Np. koncert słynnego zespołu „The Ukrainians” z Wielkiej Brytanii, który był szczególnym wydarzeniem nie tylko wśród mniejszości ukraińskiej. Są także prowadzone dyskusje na temat dni wolnych od pracy podczas świąt mniejszości, wyborów, czy wizyty zagranicznych delegacji rządowych itp. Podczas organizacji festiwalu ukraińskiego Telewizja Polska Białystok zaprosiła mnie abym wystąpił na żywo w programie „Gość Dnia”, który nie był programem mniejszości. Niestety także ze względu na tragiczne wydarzenia mówi się o mniejszościach w mediach większości. W katastrofie pod Smoleńskiem 10 kwietnia 2010 roku wśród ofiar był także prawosławny biskup, ordynariusz Wojska Polskiego biskup połowy Miron Chodakowski, o czym oczywiście informowały państwowe media. Generalnie media większości, niezależnie od audycji mniejszości, informują o wydarzeniach wartych uwagi. Np. wizyta Księcia Walii Karola wśród mniejszości tatarskiej w marcu 2010 roku, czy osiągnięcia artystyczne muzyków, śpiewaków ukraińskich. Nasi dziennikarze przechodzili staże za granicą, aby sprostać profesjonalnej produkcji programów. Były to szkolenia w Kanadzie wśród mniejszości ukraińskiej, na Ukrainie w państwowych mediach i w Polsce w Akademii Telewizyjnej. Często polska większość ogląda i słucha programy mniejszości, traktując je jako ciekawe źródło informacji. Ja osobiście oglądam wszystkie audycje w telewizji wszystkich 7 mniejszości w moim regionie. Ukraińcy mają program „Telenowyny” o zasięgu ogólnopolskim, raz w miesiącu, ze względu na zróżnicowanie miejsca zamieszkania na terenie całego kraju. Czasami w gazetach też pojawiają się informacje, artykuły o mniejszościach. Podsumowując: mniejszości mają ustawowy dostęp do mediów większości, ale także ze względu na rangę wydarzenia media większości same, dobrowolnie, publikują, emitują, najciekawsze informacje o mniejszościach.

Die Medien der ukrainischen Minderheit in den Medien der Mehrheit in der Region Podlaskie

Die ukrainische Minderheit funktioniert selbstverständlich in den allgemeinen Medien der Region Podlaskie. Es handelt sich um Sendungen im Polnischen Fernsehen Abteilung Białystok und im Polnischen Rundfunk Białystok. Der Sendeplatz wird der jeweiligen Minderheit gemäß des polnischen Gesetzes über die Minderheiten zur Verfügung gestellt. Die genaue Festlegung der Sendezeit in Minuten pro Monat hängt von der Minderheitsgröße und dem Bedarf ab. Beispielsweise haben die Weißrussen mehr Sendezeit als die Ukrainer, weil sie in größerer Zahl vertreten sind, dagegen haben die nicht zahlreichen Russen weniger Sendezeit. In den allgemeinen Medien wird über die Minderheiten häufig anlässlich besonderer Veranstaltungen oder wegen eines interessanten Themas gesprochen, z.B. des Konzertes der bekannten britischen Band „The Ukrainians“, das nicht nur für die ukrainische Minderheit ein großes Ereignis war. In den Medien gibt es auch Diskussionen über die gesetzlichen Feiertage der verschiedenen Konfessionen, über die Wahlen oder die Besuche ausländischer Delegationen usw. Während der Veranstaltung des ukrainischen Volksfestivals hat mich das Polnische Fernsehen Abteilung Białystok zum live-Interview in der Sendung „Gast des Tages“ eingeladen, die keine Sendung für Minderheiten war. Man spricht über die Minderheiten in den allgemeinen Medien leider auch wegen tragischer Ereignisse. In der Flugzeugkatastrophe bei Smo-

lensk, am 10. April 2010, starb auch der orthodoxe Militärbischof der Polnischen Armee Miron Chodakowski, worüber die staatlichen Medien natürlich informiert haben. Im Allgemeinen teilen die Medien der Mehrheit, abgesehen von regelmäßigen Minderheitssendungen, die bemerkenswerten Ereignisse der Minderheiten mit, z.B. der Besuch von Prinz Charles bei der Tataren-Minderheit im März 2010 oder Erfolge der ukrainischen Künstler und Musiker. Unsere Journalisten haben ausländische Praktika (in Kanada, bei der ukrainischen Minderheit und in der Ukraine, bei staatlichen Medien) absolviert, um die Sendungen fachkundig zu produzieren. Häufig nimmt die polnische Mehrheit die Sendungen der Minderheiten als eine interessante Informationsquelle in Anspruch. Ich persönlich sehe alle Sendungen aller 7 Minderheiten in meiner Region. Die Ukrainer haben eine polenweite Nachrichtensendung einmal im Monat, so dass alle Ukrainer, egal wo sie in Polen wohnen, sie sich anschauen können. Manchmal erscheinen auch Presseartikel über die Minderheiten. Zum Schluss möchte ich zusammenfassen, dass die Minderheiten in Polen einen gesetzlichen Zugang zu den allgemeinen Medien haben, dass aber auch die allgemeinen Medien die besonders wichtigen und interessanten Ereignisse aus der Welt der Minderheiten selbst und freiwillig veröffentlichen.

Übersetzung aus dem Polnischen:
Katarzyna Pierwienis-Laskowska

Marina Kenigsberg, Union of Slavonic educational and charitable societies in Estonia

Condition of mass media in Estonia

I not the expert and not the politician, but I the mature, modern and formed person. My supervision and the analysis, estimations of a condition of mass-media very sad. Any data about a percentage parity will be a bit conditional because they move to put it mildly the approximate. For example, percent of the population of Russian in Estonia: on last population census in the mixed families where one parent the Estonian, very many children wrote down Estonians. Actually their house language Russian they also study at Russian schools. So, figures a bit conditional though I will try to give statistics without change. The condition of the press for the population which speaks Russian, stands out in the small portions and it is supervised by the state. The mixed press doesn't exist. Integration processes which are declared by the state, don't work.

Television.

Estonian round-the-clock channels approximately 6. But in Russian surprisingly short time of translation! There is daily time of 35 minutes for Baltiysk the channel 1 at 20-00. Also «the Actual chamber» daily only 30 minutes on the Estonian channel, but in Russian. On Saturdays half an hour there

passes transfer «Russian question», on Sundays «Subboteja» about an hour. Every morning short news local характера on Baltiysk the channel. And also sometimes pass thematic programs in Russian. As translation in Russian so is strongly dosed out, all Russian look channels from Russia.

Radio.

As to the informative program, cultural and informative we have a channel «Radio 4». Every day the announcement goes in Russian. On this channel there is special time for national minorities. At the Belarus diaspora 3 times a month for 45 minutes. At Jews – once a month 45 minutes. The Ukrainian diaspora has possibility to spend transfer every week for 45 minutes. Also on this channel transfers «Silver thread» specially about national minorities are once a week spent. Sometimes radio invites visitors and Estonian representatives. I many times asked a question, whether willingly there are Estonians to communicate with national minorities, but all assert that Estonians go on contact very reluctantly.

Actually our population is divided into 2 parts. In Estonian part all is good: the press, many daily newspapers and magazines, the state channels of television works, it is a lot of radio channels. The information in a press different and not always transfer coincides. In each average city there is a channel of radio in Russian. As there are 2 musical programs, but they basically the youth.

Portals.

In Estonia there are many the national portals, some the mixed Internet portals where it is possible to pass to Russian. But there are also Russian portals.

www.baltija.eu
www.veneportaal.ee
www.delfi.ee
www.ruset.com

The basic themes in Estonian press it certainly closing of Russian schools also that Russian - аккупанты. It is necessary to consider that Russian at us name all, who not the Estonian. But it is 120 nationalities. Also we have a commission which strictly watches that all was in Estonian language. But people always spoke Russian and to pass to another's language it is impossible, because in capital of 40 % speak Russian. Across all Estonia of 36 % speak Russian. Also it is rather big figures. Taking into account such different views our press often biasedly shines news. Certainly, all were tired of such division of values, after all

taxes we pay equally. And all population, speaking Russian is surprisingly interesting society. It and veterans of war, art workers, Russian theater, musicians, singers, artists, sportsmen, teachers of high schools and others. Therefore to listen that all аккупанты and that it is necessary to close Russian schools very hard. We have some associations of the small people. There huge work is conducted, it is a lot of actions and meetings, seminars and national holidays. All societies of the small people are very brightly presented to Estonia. Each national diaspora very much values the traditions and conducts huge public work.

The chamber created at the initiative of 43 representatives from 123 organizations of national minorities of Estonia, totals at the moment 196 organizations, and reception of members proceeds. On September, 25th, 2010 in Tallinn there has passed Open Conference «Russian school of Estonia». On its results Council of Russian Schools into which representatives of parents, teachers, and also experts on legal questions and known public figures have entered has been created. The Council purpose is support and development of Russian school of Estonia including preschool, school and higher educational establishments, for creation of the optimum and effective environment of training and life of children. On September, 30th in national library already passed a similar seminar.« Critical

and competent discussion of painful points of modern Russian-speaking formation to Estonia and possible ways of their overcoming was one of the seminar purposes. Following the results of a seminar with a view of the account of opinion of Russian-speaking teachers, parents and pupils of grammar schools and high schools at education system reforming, wishes and remarks will be stated the Ministry of Education and Science of Estonia and department of formation of a city of Tallinn, and also specific proposals to the House of Representatives of national minorities of Estonia are made. The position of Estonian Ministry of Education and Science is known – as soon as possible to finish in Estonia Russian formation. On the one hand development of minority and support of national schools is proclaimed, and the state education system in Russian on the other hand breaks. Thus all those who are engaged in this theme, imagine culture of minority exclusively as display of external forms of national traditions: walks, pancakes, national suits.

Sing! Dance! Here your culture! But if speech comes about rod definitions of culture: the mentality, system of values, formation in a native language is already a taboo subject because, according to these Ministries, It already represents danger to Estonian state. Here it is the short review of our press. Each serious person understands that the press at us is deprived huge possibilities and dialogue.

Marina Kenigsberg, Russen in Estland

Zur Situation der Printmedien in Estland im Zusammenhang mit der russischen Minderheit

Ich bin kein Experte für Medien, auch kein Politiker, jedoch ein moderner und gebildeter Mensch. Meine Beobachtungen und meine Einschätzung der Situation der Printmedien in Estland im Zusammenhang mit der russischen Minderheit aber sind sehr traurig. Daten und Fakten über das Prozentverhältnis der Minderheits- zur Mehrheitsbevölkerung können nur bedingt etwas Konkretes dazu aussagen. Bei der letzten Volkszählung zum Beispiel wurde wie folgt vorgegangen: In gemischten Familien, wo sich ein Elternteil zur Mehrheitsbevölkerung der Esten bekannte, wurden alle Kinder als Esten eingetragen. In Wirklichkeit aber wird in vielen dieser Familien zu Haus russisch gesprochen, die Kinder besuchen russischsprachige Schulen. Ich will mich bemühen, bei meine Ausführungen die Statistiken ohne Veränderung wiederzugeben. Die Medien für die russische Bevölkerung werden von der Mehrheitsbevölkerung nur minimal unterstützt und vom Staat kontrolliert. Eine zweisprachige, gemischte Presse existiert nicht. Die Integration, die vom Staat deklariert wird, funktioniert nicht.

Fernsehen:

Sechs estnische Fernsehkanäle senden 24 Stunden lang. Die russischsprachige Sendezeit täglich ist sehr kurz, 35 Minuten auf dem Baltijsk Kanal 1 um 20 Uhr. Auch die „Aktuelle Kamera“ sendet täglich nur 30 Minuten in Russisch auf dem estnischen Kanal. Samstags gibt es eine halbe Stunde lang die Sendung „Russische Frage“, sonntags eine Stunde „Subboteja“. Jeder Morgen bringt kurze Neuigkeiten lokalen Charakters auf dem Baltijsk Kanal. Manchmal gibt es auch thematischen Programme in Russisch. Da im estnischen Fernsehen so wenig ins Russische übersetzt wird, sehen alle Russen die Kanäle aus Russland.

Rundfunk:

Wir haben einen Kanal „Rundfunk 4“ für Informationen und Kultur, und das jeder Tag auf Russisch. Dieser Kanal hat spezielle Zeiten für die nationalen Minderheiten. Für die weißrussischen Diaspora sendet er dreimal im Monat bis 45 Minuten, für die jüdische Bevölkerung – einmal pro Monat 45 Minuten. Die ukrainische Diaspora hat jede Woche die Möglichkeit einer 45-minütigen Sendung. Außerdem gibt es auf diesem Kanal einmal in der Woche die Sendung „Silberner Faden“ speziell über nationale Minderheiten. Manchmal lädt der

Rundfunk Gäste und Vertreter Estlands ein. Ich habe mich oft gefragt, ob die Esten bereit sind, mit nationalen Minderheiten zu kommunizieren, aber alle behaupten, dass die Esten nur sehr widerwillig Kontakte eingehen. Tatsächlich ist unsere Bevölkerung zweigeteilt. Im estnischen Teil ist alles gut: die Presse, viele Tageszeitungen und Zeitschriften, die staatlichen Fernsehkanäle, die vielen Rundfunkkanäle. Die Informationen in der Presse sind unterschiedlich und stimmen nicht immer mit der Übersetzung überein. In jeder mittleren Stadt gibt es einen Kanal des russischen Rundfunks. Ebenso gibt es zwei Musikprogramme, aber hauptsächlich für die Jugend.

Portale.

In Estland gibt es viel nationale Portale, einige gemischte Internet-Portale, wo man auf das Russische übergehen kann. Aber es gibt auch russische Portale.

www.baltija.eu

www.veneportaal.ee

www.delfi.ee

www.ruset.com

Hauptthemen in der estnischen Presse sind die Schließung russischer Schulen und der Russen als *аккупанты* (Okkupanten?). Es muss berücksichtigt werden, dass bei uns alle als Russen bezeichnet werden, die nicht Esten sind. Aber es gibt 120 Nationalitäten. Außerdem haben wir eine Kommission, die streng darauf achtet, dass alles in estnischer Sprache ist. Aber die Menschen haben immer russisch gesprochen, und in eine andere Sprache überzugehen ist nicht möglich, weil in der Hauptstadt 40 % russisch sprechen. In ganz Estland sprechen 36 % russisch, also eine große Zahl. Unter Berücksichtigung solcher verschiedenen Blickpunkte beleuchtet unsere Presse Neuheiten oft voreingenommen. Natürlich sind wir alle von einer solchen Teilung der Werte ermüdet, da wir doch alle die gleichen Steuern zahlen. Und die gesamte russischsprachige Bevölkerung ist eine überraschend interessante Gesellschaft (Gemeinschaft) – Veteranen des Krieges, Kulturschaffende, das russische Theater, Musiker, Sänger, Maler, Sportler, Hochschullehrer und andere. Deshalb zu hören, dass alle *аккупанты* (Okkupanten) sind und dass die russischen Schulen zu schließen sind ist sehr hart. Wir haben einige Vereinigungen der kleinen Völker. Sie leisten eine riesige Arbeit, es gibt

viele Aktionen und Treffen, Seminare und nationale Feiertage. Alle Gemeinschaften der kleinen Völker sind in Estland sehr breit vertreten. Jede nationale Diaspora schätzt sehr die Traditionen und verrichtet riesige ehrenamtliche Arbeit.

Die Kammer, die durch die Initiative von 43 Vertretern aus 123 Organisationen nationaler Minderheiten Estlands geschaffen wurde, zählt gegenwärtig 196 Organisationen, und die Aufnahme von Mitgliedern dauert an. Am 25. September 2010 fand in Tallinn eine Offene Konferenz „Die russische Schule Estlands“ statt. Als ein Resultat dieser wurde ein Rat der Russischen Schulen geschaffen, dem Vertreter der Eltern, Pädagogen und Experten in den rechtlichen Fragen und bekannte Persönlichkeiten des öffentlichen Lebens beigetreten sind. Das Ziel des Rates ist die Unterstützung und Entwicklung der russischen Schule Estlands, einschließlich der vorschulischen, schulischen und Hochschuleinrichtungen, um eine optimale und effektive Umgebung für das Lernen und Leben der Kinder zu schaffen. Am 30. September wurde in der Nationalbibliothek ein ähnliches Seminar durchgeführt. Eines der Ziele des Seminars war die kritische und kompetente Erörterung der Schmerzpunkte in der modernen russischsprachigen Gestaltung Estlands und mögliche Wege ihrer Überwindung. Als Folge der Ergebnisse des Seminars mit Blick auf die Meinung der russischsprachigen Pädagogen, der Eltern und Schüler von

Gymnasien und Hochschulen zur Reformierung des Bildungssystems werden die Wünsche und Bemerkungen dem Ministerium für Bildung und Wissenschaft Estlands und der Abteilung Bildung der Stadt Tallinn vermittelt, und es werden auch dem Abgeordnetenhaus für nationale Minderheiten Estlands konkrete Vorschläge gemacht.

Die Position des estnischen Ministeriums für Bildung und Wissenschaft ist bekannt, nämlich so bald wie möglich in Estland mit dem Russischen Schluß zu machen. Einerseits wird die Entwicklung der Minderheiten und die Unterstützung der nationalen Schulen proklamiert, andererseits bricht das staatliche System der russischen Bildung weg. So stellen sich alle, die sich mit diesem Thema beschäftigen, die Kultur der Minderheiten ausschließlich als eine Schau der äußeren Formen der Volkstraditionen vor: Wanderungen, Pfannkuchen, Volkstrachten. Singt! Tanzt! Hier ist eure Kultur! Wenn aber die Rede auf die eigentliche Definition von Kultur kommt, nämlich auf die Mentalität, das System der Werte, die Bildung in der Muttersprache, wird es schon zum Tabuthema, weil es nach Meinung der Ministerien eine Gefahr für Estland darstellt.

Das ist ein kurzer Einblick in unsere Presse. Jeder seriöse Mensch versteht, dass die Presse bei uns hinsichtlich der riesigen Möglichkeiten und des Dialoges benachteiligt ist.

Bjarnat Cyž, jednaćel Domowiny - Zwjazka Łužiskich Serbow z.t.

Narodne mjeńšiny w medijach wjetšiny

Tutón tema dowoli mnohostronske wobswětlenje a wobjednanje tezow, kiž přesahuja w dospołnym wobjedanju móžnosće našeho džensnišeho seminaru. Smy na FUEN-kongresu w léće 2008 so zaběrali ze zakładnym prawom narodnych mjeńšin na informacije a swójske medije, kotrež je jedne z 13 prawow našeje charty z léta 2006. Rozdžělné móžnosće, wobstejnosće a přistup narodnych mjeńšin k medijam su so delegatam a hosćom w přinoškach a prezentacijach spřístupnili. Džensa měło nam bóle wo analyzu situacije za jednotliwe słowjanske narodne mjeńšiny hić, kak so wo tutech w medijach wjetšiny informuje a rozprawja, kak wobtbyšćuje so realne žiwjenje tutech resp. kotre njedostatki w rozprawnistwje zwěšćamy. Na přikładze Serbow w Němskej chcu so slědowacym wobtřukam wuprajic:

1. Přinoški wo Serbach w němskich printmedijach

Mnóstwo printmedijow wjetšiny je pozdatnje hłowna přičina, zo wozjewjeja so nimale wuwzacnje spektakularne temy z wulkim napismom. Jenož tajke wabja čitarja přinošk přečitać. Pod heslom „jenož jedna špatna powěšć je za zwičnjenje nowin jedna dobra powěšć“, prócuja so redaktorjo tu zajimawu powěšć wučušlic. Jeli so jedna wo jedyn skandal mjez přislušnikami narodnych mjeńšin, potom tež tajke přinoški w mnóstwje w nowinach

čitamy. To pak škodži nahladnosći mjeńšiny sameje a njespěchuje zawěrně tolerantny wobchad mjez tutymi a wjetšinu. Znajemy definowane hranicy za redaktorow, kiž wotwodžuja so na zakładze škita čłowjeskeje dostojnosće přez wustawu, nowinarski kodeks a zakon za zakaz diskriminacije dla přislušnosće k narodnej mjeńšinje abo drugeje mjeńšiny. Na drugej stronje čěri hospodarski zajim redaktorow do napjateho rozprawnistwa, dokelž „dobra powěšć“ lědma někoho zajimuje. Kontrolne gremije za dodžerženje zakonjow kaž nowinarska rada porokuja jenož w ekstremnym padže redaktorom, hdyž su hižo „wójnu“ w šěrokim zmysle naškarali. Prosta powěšć wo dobrych aktivitach narodneje mjeńšiny w zmysle zhromadneho towaršnostneho žiwjenja so lědma namaka.

2. Přinoški wo Serbach w němskim rozhłosu

Mamy w němskej dualny system rozhłosa a telewizije. Su to zjawnoprawniske sćelaki, kiž maja wšitkich wobydlerjow wusyłanskeho teritorija ze zakładnymi informacijemi zastarać a dóstanu za to poplatk z kóždeje domjacnosće jako finansielnu bazu. Tute zjawnoprawniske sćelaki maja tež zakładne informacije w přiměrjenej mnóstwje wo narodnych mjeńšinach zaručić, jeli tajke we wusyłanskim teritoriju swoju domiznu maja. Dalše sćelaki su priwatneho prawniskeho razu a džělaja zwjetša na zakładze profita z wabjenskich přinoškow. Tute lědma přinoški wo narodnych mjeńšinach produkuj, dokelž njehodža so tajke pozdatnje prawje zwičnić. Jenož we wuwzacnych padach a to při rozdžělenju frekwencow za wusyłanski teritorij je zdobom nadawk napoloženy, zo maja tež priwatne sćelaki přiměrjeny poskitk wo narodnych mjeńšinach w němskej rěči wusyłać.

Zo bychu so tute po zakonju zakładne prawa narodnych mjeńšin zwoprawdžili je jedne z najwažnišich wuměnjenjow, zo su tež zastupjerjo narodnych mjeńšin we wotpowědnych kontrolnych gremijach kaž rozhłosowych a telewizijnych radach zapřijeći. W našim padže njeje to ze wšeho spočatka zaručene. W jednym padže mamy stajne měštno w rozhłosowej radže, w druhim padže mamy so kóžde 6. léto znowa wo tajke prócować a politikarjo rozsudža, hač je dóstanjemy abo nic. Po nazhonjenjach wěmy, zo jeli w kontrolnych gremijach nimaja narodne mjeńšiny svojich zastupjerjow, je jara čězko wotpowědny čišć na dodžerženje zakonjow wukonjeć, wšako su tež tute medije w jich džěle a rozprawnistwje swobodne.

3. Přinoški wo Serbach w němskej telewiziji

Kaž hižo w druhim dypku spomnjene, plaći za telewiziju samsny zakoń kaž za rozhłós. Praksa pak tež tu pokaže, zo je jich mało přinoškow wo Ser-

bach, kiž so za němskich recipientow a telewizije produkuj. Wěšte pozitiwne wuwice z lěta 2000 smy začuwal přez to, zo smy z tuteje doby sem dóstali móžnosć produkcije serbskeho telewizijnego magacina w serbskej rěči. Redaktorjo produkowane temy zdobom za wusyłanja w němskej rěči přihotuja. Kaž hižo w padže printmedijow zwěščene, dyrbymy so sami stanje znowa prašeć, na kotre wašnje prócujemy so wo šěrši přistup k redakcijam němskich medijow, kiž wo nami rozpraweja. Móžemy to w tři dypkach zjimać:

- Mamy sami mnohostronske přinoški, nowinarske wozjewjenja a interviewy němskim redakcijam podać a k nim dobre styki nawjazać a wudržować, zo bychy so realne wobstejnosće wo našim položenju němskim recipientam spřistupnili.
- Dyrbymy so wo přistup ke kontrolnym gremijam kaž printmedijowej přiřadže, rozhłosowej a telewizijnej radže prócować, kiž stražuja na dodržerženju zakonjow, dodržerženju normow (kodeksa) a spěchowanja humanistiskich hódnotow a wuważenosć rozprawnistwa na wšitkich třoch runinach.
- Medije narodnych mjeńšiny maja so tak profesionelnje a na zakładze dokładnych rešeršow produkować, zo su w přeložku za němske medije zajimawe. Najlěpje je, hdyž je redaktor dwurěčny a z tym kmamy za mjeńšinowe a medije wjetšiny redigować. Tutón „wjacehódnotu“ spjelnja najlěpje redaktorjo narodnych mjeńšin.

4. Móžnosće wužiwanje interneta za podaće informacijow wo woprawdžitym položenju a aktivitach narodnych mjeńšin za redakcije medijow wjetšiny.

Internet je za kóždoho čłowjeka lochko přistupny medij, kiž njeznaje hranicy podaća informacijow resp. redigowanych přinoškow po cyłym swěće. Přiběrace wužiwanje interneta wosebje pola młódšeje generacije wjedže k tomu, zo so redakcije crosmedialnje wusměrja a swójske rešeršowane přinoški po wšitkich medialnych pučach produkuj a wusyłaja. Dokelž njeznaje internet žane wobsahowe zamjezowanja, je tutón srědk za narodne mjeńšiny nad měru wulki wuznam dóstał. Na jednym boku rozpřestrěwaja so aktualne informacije po cyłym swěće bjez toho, zo su za to wulke nałožby financow trěbne, na druhim boku dowoli wón tež wobsahowje, zo so powěsć tak wozjewi, kaž je wona wot zapodarja mysljena.

Zdobom skiča internet nowe móžnosće při planowanju zhromadnych wotpohľadow a džěla, kiž dadža so na zdaleny teritorij tež krótkodobnje koordinować a zeskutkownić. Myslu tu wosebje na mjezynarodne projekty a w našim konkretnym

padže na tajke, kiž su wot narodnych mjeńšin iniciěrowane a tež za přislušnikow wjetšiny bjezposrědne přistupne. Tuta nowa móžnosć žada sej wězo interkulturelnu kompetencu. To rěka nic jenož redaktor abo producent powěsće, ale tež přijimowar měł po móžnosći być wjacřěčny, zo by měł přez syć přistup wšitkim kulturam a powěsćam kiž chce rady wužiwać.

Na tutym městnje bych chcył podać namjet, zo by so naša słowjanska džělowa skupina we wobłuku FUEN konkretnje zaběrała z koncepciju, kak móhli zhromadnje přez syć naše aktiwity a tež naše informacije do zjawnosće lěpje podać z tym, zo instalujemy zhromadnu stronu (homepage).

Džělowa skupina němskich narodnych mjeńšin je tajku hižo zwoprawdžila. Sym so w tutym zwisku tež pola nutřkowneho ministerstwa w Němskej naprašował, kak daleko bychy so tajke wotpohľadny financielnje podpěrali. Ertnu pozitiwnu powěsć sym hižo dóstał. Snano móhli džensniši seminar tež za to wužić, zo so na kromje tuteho abo w jednej małej džělowej skupinje na to dorozumimy, što móhł wotpowědny koncept nadžělać, kiž potom jako projekt k spěchowanju zapodamy, zo bychmy na dalšim zhromadnym wuradžowanju hižo konkretne aktualizowane strony wobdźiwać móhli. Z tutym namjetom chcu mój přinošk skónčić z namołwu „damy so do džěla!“

MANJINSKI FORUM

Broj 40/Godina VII

U Daruvaru je u organizaciji Federalne unija europskih nacionalnih manjina (FUEN) održan seminar slavenskih nacionalnih manjina na temu "Manjine i mediji"

ZAJEDNIČKA WEB STRANICA ZA BOLJI MEDIJSKI TRETMAN

FUEN okuplja veliki broj europskih manjina udruženih preko svojih predstavnika: krovnih udruga, kulturnih društava, obrazovnih institucija ili političkih stranaka. Punopravni član FUEN-a dogodine će postati i naša češka nacionalna manjina koja je u listopadu bila domaćin slavanskoj sekciji FUEN-a u raspravi o manjinama i medijima. Jedan od zaključaka skupa bio je da se formira i zajednička web stranica slavenskih nacionalnih manjina, a za sljedeći skup saborska zastupnica Zdenka Čuhnil predložila je temu asimilacije i popisa stanovništva.

Federalna unija europskih nacionalnih manjina (FUEN) krovna je organizacija autohtonih manjina Europe, koja postoji već šest desetljeća, a posljednjih godina u suorganizaciji s udrugom Lužičkih Srba Domowina iz njemačkog grada Bautzen (Budyšin) priprema seminare za predstavnike slavenskih nacionalnih manjina. Češka manjina u Hrvatskoj, odnosno Koordinacija vijeća i predstavnika

(Nastavak na stranici 4)

Predstavnici slavenskih manjina iz osam europskih zemalja na seminaru FUEN-a "Manjine i mediji" u Daruvaru

(Nastavak sa stranice 1)

češke manjine prethodne je tri godine seminarima prisustvovala kao promatrač, a ove je godine - još uvijek u svojstvu kandidata za članstvo u FUEN-u, bila domaćin seminaru. Bio je to četrnaesti seminar, a predstavnici manjina iz osam europskih zemalja okupili su se u Daruvaru, središtu češke manjine u Hrvatskoj, te od 14. do 17. listopada razmjenjivali iskustva o manjinskim medijima i tretmanu manjina u medijima većinskih naroda.

Predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika češke manjine Josef Herout za goste

ISKUSTVO

GRADIŠĆANSKIH HRVATA

Gradišćanski Hrvati spadaju među brojnije i bolje organizirane europske manjine. Ima ih oko 45 tisuća, a žive na području Mađarske, Slovenije i Austrije. Već više od sto godina izdaju novine na hrvatskom jeziku u nakladi od dvije i pol do tri i pol tisuće primjeraka. To je tjednik "Hrvatske novine", a pored njega izlazi tjedno i "Crikveni vjesnik Gradišća", a dvomjesečno izlaze "Put", list Gradišćanskih Hrvata u Beču i Glasilo HKD-a u Gradišću. Studenti Hrvatskog akademskog kluba izdaju kritički časopis "Novi glas", a izlazi još nekoliko listova na dva ili tri jezika.

Hrvati u Austriji imaju svakodnevno emisiju na radiju u trajanju od 42 minute, kao i mjesečni magazin u trajanju od 26 minuta. Na televiziji se emitira polusatni program "Dobar dan, Hrvati", a jednom u dva mjeseca ide mozaička višejezična emisija "Servus, szia, zdravo, deltuha". Kada je riječ o praćenju manjinskih zbivanja u medijima većinskog naroda, Hrvati u Gradišću dijele istu sudbinu kao i manjine u drugim zemljama. "Mediji pišu o problemima, zanimaju ih prije svega skandali," kaže predstavnica gradišćanskog hrvatskog kulturnog društva Zlata Gieler, ujedno potpredsjednica FUEN-a. "Sada austrijski mediji pišu u Koruškim Slovencima zbog dvojezičnih natpisa. Piše se i o događajima zanimljivima za sve čitatelje, tako da puno prostora dobiva Hrvatski kup u nogometu, koji se organizira već više od dva desetljeća. Mediji pokazuju interes i za poznate osobe, poput televizijske zvijezde Barbare Karlič, a dobro prolaze i ministri u vladi hrvatskog porijekla Bertaković i Darabos. Prije nekog vremena imali smo inauguraciju biskupa Egidija Živkovića, koji ima hrvatsko porijeklo, i tijekom inauguracijske ceremonije govorio je i hrvatski. Budući da je cijeli događaj prenosila televizija, možemo reći da smo na neki način imali trosatnu manjinsku emisiju", istakla je Zlata Gieler

je pripremio bogat program, pa su oni osim sudjelovanja na seminaru imali prigodu razgledati stalnu izložbu dokumenata i fotografija o doseljavanju Čeha na područje Hrvatske, a upoznali su se s uvjetima u kojima živi i radi češka manjina - posjetili su češki dječji vrtić i osnovnu školu u Daruvaru i Končanici, Savez Čeha u RH, te novinsko izdavačku ustanovu Jednota. Mogli su se uvjeriti kako bogatu kulturnu i prosvjetnu aktivnost imaju hrvatski Česi, kako funkcionira dvojezičnost u gradu Daruvaru i kako radi gradonačelnik Dalibor Rohlik, koji je po nacionalnosti Čeh, pa tako manjina u ovom gradu ima u izvršnoj vlasti i više nego što joj jamči zakon.

Tijekom boravka u Hrvatskoj gosti su posjetili i Ivanovo Selo kod Grubišnog Polja, najstarije češko naselje u Hrvatskoj, kao i općinu Končanicu, u kojoj češka manjina čini većinu stanovništva, što je jedinstven primjer u Hrvatskoj. Razgledali su Pakrac i Lipik, te u Prekopakri prisustvovali smotri pjevačkih zborova i skupina češke manjine. U Češkom domu u Daruvaru priređen je za njih kulturno umjetnički program u kojem su sudjelovali učenici češke škole "Jana Amosa Komenskoga", plesači i svirači folklornog ansambla "Holubička" daruvarske češke Besede, kao i njen pjevački zbor.

Na seminar o manjinama i medijima doputovali su predstavnici Rusa iz Estonije, Ukrajinaca iz Poljske, Čeha iz Slovačke, Hrvata iz Srbije i Austrije, Slovenaca iz Italije i Lužičkih Srba iz Njemačke, dok su iz Hrvatske osim Čeha došli i Slovaci, Makedonci i Srbi. Bila je to prigoda usporediti uvjete u kojima se ostvaruju manjinska prava na informiranje na materinjem jeziku u raznim zemljama. Situacija je različita, a zajedničko je svima da tiskane medije financijski pomažu države, dok su elektronički mediji uglavnom stvar tržišta. Kada je riječ o informiranju o radu manjina u medijima većinskih naroda, i tu postoji "zajednički nazivnik" - prostor dobivaju uglavnom manjine koje imaju probleme, ili su zbog nečega naročito zanimljive. Najtraženiji su spektakli i skandali.

Potvrdili su to u svojim izlaganjima o stanju u njihovim sredinama i Ivan Budnčević iz Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Roman Czernski iz Saveza Ukrajinaca u Poljskoj, Pavel Doležal, predstavnik Čeha iz Slovačke, kao i Ludmila Matrosova Zobiņa, predsjednica ruskih udruga iz Estonije. No, postoje također i sjajni primjeri dobrog tretmana manjina u medijima. Kako je rekao Bojan Brezigar, slovenski novinar iz Italije, Slovenci u Italiji imaju dnevno dvanaest sati radijskog programa na slovenskom jeziku, pola sata televizijskog, plus petominutnu emisiju za djecu i film s titlovima na slovenskom jeziku. Istovremeno, već šezdeset godina izdaju dnevne novine na slovenskom, za koje iz državnog proračuna dobivaju novčanu potporu od tri milijuna eura.

Prilično dobru situaciju imaju također Lužički Srbi, koji žive u Njemačkoj. Imaju

ČESI U HRVATSKOJ - STANJE REDOVNO

Što se tiče češke nacionalne manjina u Hrvatskoj i pitanja medija mogli bi, parafrazirajući naslov poznatog filma, slobodno reći da je - stanje redovno.

Što se tiče manjinskih elektroničkih medija, Česi su u odnosu na druge manjine zakinuti, jer zakonsku obvezu informiranja na jezicima manjina Hrvatska radio televizija ostvaruje u programima Hrvatskog radija svojih regionalnih centara u koje ne spada Daruvar, a gdje inače živi najviše Čeha. Hrvatski Česi već više od četiri desetljeća (od 1968. godine) imaju svakodnevno polusatnu emisiju na češkom jeziku na Radio Daruvaru i htjeli bi da to tako i ostane, budući da 70 posto svih hrvatskih Čeha živi na području koje svojim signalom pokriva ta lokalna postaja. No, problem je njena financiranja, jer Hrvatska radio televizija ne želi financirati program izvan svoga sustava, a lokalna sredina za to nema snage. Emisija se tako već godinama emitira pod stalnom prijetnjom ukidanja. Da manjinski magazin Prizma i novopokrenuta emisija Manjinski mozaik ne zadovoljavaju potrebe manjina za televizijskim informiranjem dobro je poznato, a ponovljeno je to i na daruvarskom seminaru FUEN-a.

Što se tiče tiskanih medija, Česi se mogu pohvaliti da su među prvim u Hrvatskoj počeli izdavati novine, još 1911. godine, a od 1922. redovito su izdavali tjednik. "Dětský koutek" (Dječji kutić) najstarije su dječje novine u Hrvatskoj, a izlaze od 1928. godine. "Novinsko-izdavačka ustanova Jednota, koja se financira putem Savjeta za nacionalne manjine, od 1946. neprekidno izdaje istoimeni tjednik, koji dvaput godišnje objavljuje literarni podlistak, a tu su još godišnjak "Češki pučki kalendár" i zbornik Pregled kulturnih, povijesnih, literarnih i školskih pitanja", rekla je direktorica i glavna i odgovorna urednica Jednote Libuša Stranjik. Osim toga, Jednota izdaje literarne i publicističke knjige, kao i školske udžbenike.

hničku i organizacijsku stranu toga projekta preuzela je Domowina, udruga Lužičkih Srba. Upravo Lužički Srbi bit će domaćini slijedećeg kongresa FUEN-a, za koji je voditeljica daruvarskog seminara, sabor-ska zastupnica češke i slovačke manjine Zdenka Čuhnil predložila temu asimilacije i popisa stanovništva. Na slijedećem seminaru, što će se održati ujesen slijedeće godine u njemačkom Bautzenu, češka će manjina u Hrvatskoj, odnosno Koordinacija čeških manjinskih vijeća i predstavnika, biti i punopravni član FUEN-a. Prijem u članstvo najavljeno je za kongres FUEN-a, koji će se održati početkom lipnja u Burgenlandu u Austriji, a domaćin će biti gradišćanski Hrvati.

Tekst i fotografija Mato Pejić

Mjeńšiny w nowinarstwje wjetšiny

Budyšin/Daruvar (SN). Narodne mjeńšiny w medijach wjetšiny su hłowna tema XIV. seminara słowjanskich mjeńšin Federalistiskeje unije europskich narodnych mjeńšin (FUEN). Seminar přewjeddu wot 14. do 17. oktobra pola českeje mjeńšiny w chorwatskim Daruvaru.

Na zetkanje, kotraž Domowina w nadawku FUEN kóždolětnje organizuje, je so dotah něhdźe 30 wobdźelnikow

z jednace krajow Europy přizjewilo. Patronat přewzało staj měšćanosta Daruvara Dalibor Rohlik a župan Miroslav Čaćija. Z prezidija FUEN wobdźěli so Chorwatka z Awstriskeje Zlatka Gieler.

Serbsku delegaciju nawjeduje město-předsydka Domowiny Zala Cyžowa, kotraž je zdobom nawodnica wuběrka za komunikaciju zwjazkoweho předsydstwa.

Serbske Nowiny
12.10.2010

Daruvar: Mjeńšinowy seminar

W chorwatskim měšće Daruvar wotmě so kónc tydženja seminar słowjanskich narodnych mjeńšin, na kotrymž bě tež Domowina zastupjena. Seminar zaběraše so z rolu mjeńšinowych mediwow. Dojednachu so na zhromadnu internetowu platformu wšitkich słowjanskich mjeńšin w Europje. Z njej chcedža swoje podawki a zarjadowanja lěpje mjezsobu wuměnjec a publikować. We wokolinje chorwatskeho města Daruvar bydli tež česka narodna mjeńšina, kotraž ma podobne struktury kaž Domowina w Serbach. Sobotu wječor wuhotowaše 12 chórow tamnišeje wokolinu wulki koncert.

www.mdr.de
18.10.2010

Seminář slovanských národnostních menšin byl úspěšný

Thursday, 18 November 2010

PODĚKOVÁNÍ ORGANIZÁTORŮM

Na adresu Koordinace rad a představitelů české menšiny v Chorvatsku přišel děkovný dopis z Domowiny, Svazu Lužických Srbů v Budyšině v Německu, která je iniciátorkou a organizátorkou podobných setkání společně s Federální unií

evropských národnostních menšin FUEN. V dopise stojí:

Jménem předsedy Domowiny Jana Nuka bychom rádi poděkovali všem účastníkům XIV. semináře slovanských národnostních menšin, který proběhl od 14. do 17. října 2010 u české menšiny v Daruvaru, v Chorvatsku.

Děkujeme rovněž za výbornou organizaci našich hostitelů, české menšině v Chorvatsku, paní poslankyni Mgr. sc. Zdence Čuchnilové, děkujeme panu předsedovi Rady české menšiny Daruvar Damirovi Malinovi, paní předsedkyni Svazu Čechů v Chorvatsku Leonoře Janotové a předsedkyni České menšinové rady Hrubečné Pole Anně Miličové-Zapotocké. Za všechny účastníky mohu říci, že byl náš čtrnáctý Seminář velice úspěšný. Vedle samotných zajímavých referátů jsme měli možnost obšírně poznat práci a dobrou strukturu Svazu Čechů v Chorvatsku.

Přeji hodně úspěchů ve Vaší každodenní práci.

S přátelským pozdravem Bjanat Cyž, jednatel

Foto M. Pejić

Navštěva českých institucí - výstavy dokumentů a fotografií mateřské školky, školy, vydavatelství Jednota a Svazu Čechů

Seminář „Národnostní menšiny a média“ v Českém domě a
kulturně-umělecký program místních Čechů

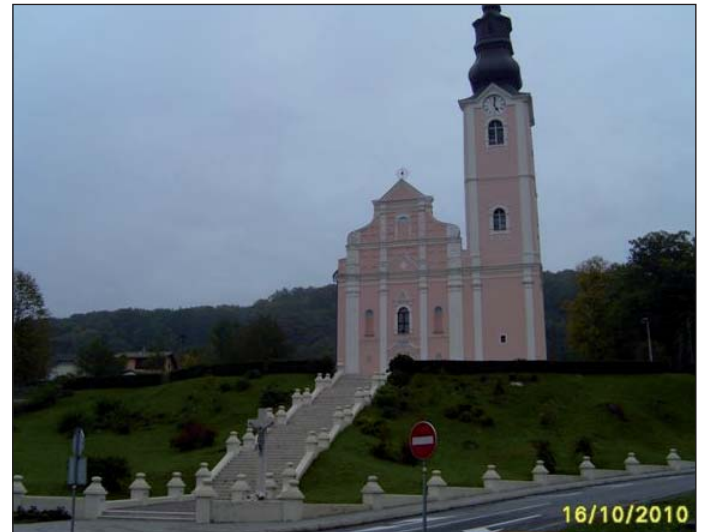

Prohlídka osad Ivanovo Selo a Končence; prohlídka měst Lipik a Pakrac, přehlídka pěveckých skupin Svazu Čechů v Prekopakře a přehlídka pěveckých skupin Svazu Čechů v Prekopakře

Teilnehmerliste
Lista wobdźělnikow
List of participants

Chorwaća w Gradzišću/ Kroaten im Burgenland, Österreich

mag. Zlatka Gieler, HKD, vice-prezidentka FUEN

Anton Gieler, Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću

Češa a Slowacy z Chorwatskeje/ Tschechen und Slowaken in Kroatien

mgr. sc. Zdenka Čuhnil, zastupnica češke i slovačke manjine,

Hrvatski sabor/Croatian Parliament - Klub narodnih manjina Čeha i Slovaka v Hrvatsku

Češa z Chorwatskeje/ Tschechen in Kroatien

Damir Malina, prezident Česka Beseda Gornji Daruvar/Association of Czech minority, Předseda Rady české národnostní menšiny města Daruvar President of Czech minority council of Daruvar

Leonora Janota, predsjednica Svaz Čechu v Rep. Chorvatsko/Association of the Czechs in Croatia

Ana Milić-Zapotocky, predsjednica Vijeće češke nacionalne manjine Grada Grubišno/ Czech minority council of Grubišno Polje

Josip Herout, predsjednik Vijeće češke nacionalne manjine Bjelovarsko-bilogorske županije/ President of Czech minority council of bjelovarsko-bilogorska County

Libuše Stranikova, redaktorka Novinově-vydavatelské instituce NVI „Jednota“./Director of czech publishing house Jednota

Melita Matoušek Majić, tajnica, Ured saborske zastupn. Z. Čuhnil./Secretary - Office of MP Z. Čuhnil.

Stevo Đurđević, predstavnik Roma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji/

Representative of Roma minority

Šandor Toth, predsjednik Vijeća mađarske nacionalne manjine Bjelovarsko-bilogorske županije./

President of Hungarian council of Bjelovar-bilogora county.

Jarmila Kulhava, tajnica, Savez Čeha u RH/Secretary, Association of Czechs in Croatia.

Ina Turek, Deutschlehrerin - translator

Matija DeBona, Englischlehrer - translator

Jaroslav Vozab, Češka beseda Prekopakra, Vijeće češke nacionalne manjine Požeško-slavonske županije/Representative of Czech minority in Požeško-slavonska county.

Lenka Lalić, Radio Daruvar, Hrvatska radiotelevizija

Zdenka Zvonarek, Radio Daruvar

Mato Pejić, Novinar NVI Jednota

Juraj Bahnjik, Vijeće češke nacionalne manjine Grada Zagreba/ Czech minority council of City of Zagreb

Zlatko Bakunić, načelnik općine Končanica/Head of district Končanica

Saša Lukić, zamjenik župana Bjelovarsko-bilogorske županije./Deputy of Bjelovar-bilogora county prefect.

Branko Kovačić, Vijeće srpske nacionalne manjine grada Daruvara/ Serbian minority council of Daruvar

Dalibor Rohlik starosta města Daruvar , Mayor Daruvar

Słowacy z Chorwatskeje/Slovačenin Kroatien

Andrija Kurić, predseda Zváz Slovákow v Republice Chorwatsko/

President of Association of Slovaks in Croatia.

Branka Baksa, Zváz Slovákow v Republice Chorwatsko

Makedončenjo z Chorwatskeje/Mazedonier in Kroatien

Dragoljub Siljanoski, predstavnik Makedonske nacionalne manjina, Osječkobaranjska županija

Slovenci u Itaji/ Słowjency z Trst, Italska/ Slowenen aus Trieste, Italien

Bojan Brezigar, žurnalist

Češa ze Słowakskeje/ Tschechen in der Slowakei

ing. Pavel Doležal, předsyda Český spolek na Slovensku

Serbičenjo z Chorwatskeje/ Serben in Kroatien

Branka Šesto, voditeljica projekta, Srpsko narodno vijeće SVN/Serb National Council SNV

Chorwaća ze Serbiskeje/ Kroaten in Serbien

Ivan Budinčević, Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini/Democratic Union of Croats in Wojwodina

Ukrainjenjo z Pólskeje/ Ukrainer in Polen

Roman Czernski, člon předsydstwa Zwiazek Ukraińców Podlasia, oddział Białystok

Rusojo z Estniskeje/ Russen in Estland

Marina Koenigsberg, Union of Slavonic educational and charitable societies in Estonia

Liudmila Matrosova-Zybina, Vene Haridus-ja Heategevusühingute Liit Eestis

Łužiscy Serbja w Němskej/ Lausitzer Sorben in Deutschland

Domowina - Zwjazk Łužiskich Serbow z.t./Bund Lausitzer Sorben e.V.

Zala Cyžowa, městopředsydkka

Bjarnat Cyž, jednaćel

Jurij Łušćanski, referent

Marija Pěčcyna, zamołwita za financy

Medije :

Večernji list – noviny

Bjelovarski list – noviny

Horvatska televize HTV

Radio Daruvar

NVI Jednota – české noviny v RCH

Přehlad dotalnych FUEV-seminarow słowjanskich narodnych mjeńšinow/ Übersicht bisheriger FUEV-Seminare slawischer Minderheiten

- 1996 - I. FUEV-Seminar - 17. - 20.10. in Schmochtitz/Lausitz /Łužica
**„Mjeńšinowe zakonje“/
"Minderheiten-Gesetze"**
zhromadnje ze Serbskim institutom Budyšin/
gemeinsam mit dem Sorbischen Institut Bautzen
- 1997 - II. FUEV-Seminar - 22./23.11.1997 in Bautzen/Lausitz/Łužica
**„Dwurěčnosć - metoda dołhodobneje imersije w pěstowarni - wuspěšny puć
k zahej dwurěčnosći“/
"Zweisprachigkeit - Methode der langfristigen Immersion in der Kindertagesstätte -
Erfolgreicher Weg zur frühen Zweisprachigkeit"**
zhromadnje ze Serbskim šulskim towarstwom z.t./
gemeinsam mit dem Sorbischen Schulverein e.V./
- 1998 - III. FUEV-Seminar 08.-11.10.1998 in Traunsdorf/Burgenland/Österreich/Awstriska
**„Mjeńšinowy škit słowjanskich narodnych mjeńšinow“
"Der Minderheitenschutz der slawischen Minderheiten in den jeweiligen Ländern"**
zhromadnje z Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću/
gemeinsam mit dem Kroatischen Kulturverein im Burgenland/
- 1999 - IV. FUEV-Seminar - 21.10. - 23.10.1999 in Bautzen/Lausitz/Łužica
**„Medije mjeńšinow na přikładze Serbow“
"Medien der Minderheiten am Beispiel der Sorben/**
- 2000 - V. FUEV-Seminar - 4.11.2000 in Crostwitz/Chrósćicy/Lausitz/Łužica
**„Narodnosće a stat - mjeńšiny we wjetšinje“/
"Volksgruppen und der Staat - Minderheiten in der Mehrheit"**
- 2001 - VI. FUEV-Seminar - 19.10. - 21.10. in Kroměříž/Morava/ČR
bei der slowakischen Minderheit in der ČR
**„Narodnosće a stat - mjeńšiny we wjetšinje“/
"Volksgruppen und der Staat - Minderheiten in der Mehrheit"**
zhromadnje z/gemeinsam mit Obec Slovakov v ČR
- 2002 - VII. FUEV-Seminar - 10. - 14.10. in Bautzen/Lausitz/Łužica
**„Reprezentacija mjeńšinow - formy a struktury jich zjawnych zastupjerjow“
"Repräsentation der Minderheiten - Formen und Strukturen einer
Interessenvertretung"**
- 2003 - VIII. FUEV-Seminar - 24. - 26.10. in Budapest/Ungarn
**"Rahmenbedingungen und pädagogische Konzepte für die Vermittlung der Minder-
heitensprachen in Anlehnung an die Europäischen Charta für Regional- oder
Minderheitensprachen"**
**„Ramikowe wuměnjenja a pedagogiske koncepty k posrědkowanju mjeńšinowych
rěčow“**
zhromadnje ze Celoštátna Slovenská Samospráva w Madžarskej
gemeinsam mit Landesselbstverwaltung der Slowaken in Ungarn, in Budapest
- 2004 - njeje so přewjedł/hat nicht stattgefunden

-
- 2005 - IX. FUEV-Seminar - 20. - 23.10. in Cottbus/Lausitz/Łužica
„Rozšěrjeje EU - šansy a rizika za nardne skupiny?“
"Die Erweiterung der EU - Chancen und Risiken für die Volksgruppen"/
- 2006 - X. FUEV-Seminar - 19. - 22. 10. in Legnica/Polen/Pólska
„Sebjezrozumjenje narodnych skupinow“/
"Das Selbstverständnis der Volksgruppen"/
zhromdanje z Lemkami/ gemeinsam mit den Lemken
- 2007 - XI. FUEV Seminar - 11. - 14. 10. in Lutzmannsburg/Lučman, Österreich/Awstriska
„Dwurěčne kublanje w pěstowarnjach a šulach“/
„Die zweisprachige Bildung in den Kindergärten und Schulen“
zhromadnje z Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću/
gemeinsam mit dem Kroatischen Kulturverein im Burgenland/
- 2008 - XII. FUEV-Seminar - 23. - 26.10. in Schmochtitz/Lausitz/Łužica
„„Ekonomiska nadhódnota narodnych mjeńšin“
"Der ökonomische Mehrwert der nationalen Minderheiten"
- 2009 - XIII. FUEV-Seminár - 22. - 25. 10. 2009 Békešská Čaba/Madžarsko/Ungarn
bei der slowakischen Minderheit in Ungarn
„Narodne mjeńšiny a jich wuznam za turizm“/
"Nationale Minderheiten und ihre Bedeutung für den Tourismus
zhromadnje ze Celoštátna Slovenská Samospráva w Madžarskej
gemeinsam mit Landesselbstverwaltung der Slowaken in Ungarn
- 2010 - XIV. FUEV-Seminar - 14. - 17. 10. 2010 Daruvar, Hrvatsko/Kroatien
„Narodne mjeńšiny w medijach wjetšiny“/
"Die nationalen Minderheiten in den Medien der Mehrheitsbevölkerung"
zhromadnje z Koordinace rad a předstawitelů české národnostní menšiny v RCH
gemeinsam mit der tschechischen Minderheit in Kroatien

Připowědženje/Vorankündigung:

- 2011 - XV. FUEV-Seminár - 7.7. - 10.7. 2010 in Crostwitz/Chrósćicy
bei den Sorben in der Lausitz/pola Łužiskich Serbow w Němskej
**"Zdžělanje zhromadneho web-portala słowjanskich narodnych mjeńšinow
na www.fuen.org"**
**"Erarbeitung des gemeinsamen Webportals slawischer Minderheiten
auf www.fuen.org"**

IMPRESSUM

**XIV. FUEN-Seminar slawischer Volksgruppen und Minderheiten
„Die nationalen Minderheiten in den Medien der Mehrheitsbevölkerung“
FUEN-Seminar słowjanskich narodnych skupinow a mjeńšinow
„Narodne mjeńšiny w medijach wjetšiny“**

Wudawaćel/Herausgeber: Domowina - Zwjazk Łužiskich Serbow z.t./Bund Lausitzer Sorben e.V.
Póstowe naměsto/Postplatz 2, 02625 Budyšin/Bautzen
2010

Redakcija/Redaktion: Jurij Łuščanski/Wuschansky, Tel.: 03591 550208, Fax: 03591 42408
E-Mail: wuschansky-domowina@sorben.com
Internet: www.fuen.sorben.com, www.domowina.de

Fota/Fotos: Marina Koenigsberg, Damir Malina, Bjarnat Cyž, Jurij Łuščanski

Sadźba/Satz,Herstellung: Claudia Knobloch

Spěchowane přez/
Gefördert durch: Załožba za serbski lud/Stiftung für das sorbische Volk
Bundesministerium des Innern
